

Nr 611

Av herrar Ahlkvist och Lodenius, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

I proposition nr 142 till årets riksdag föreslås vissa ändringar i rättegångsbalken, bl. a. avseende jämkningar i reglerna om avbrott och uppskov i huvudförhandling. Propositionen upptogs under vårsessionen till behandling av första lagutskottet, som i samband därmed även förehade en av herr Fröding väckt motion (nr 746). Mot utskottets sedermera avgivna utlåtande (nr 34) reserverade sig herrar Rylander, Alexanderson, Gezelius och Gustafsson i Borås. Det har sålunda funnits delade meningar i denna tekniskt svårlösta fråga. Härtill kommer att efter propositionens avlämnande uppgift inkommit till utskottet om förekomsten vid en norrländsk underdomstol av ett mål, som väntas taga i anspråk längre tid än något föregående mål och innebära alldeles speciella svårigheter med avseende å handläggningen. I anledning därav beslöt riksdagens kamrar att visa ärendet åter till utskottet samt att till höstsessionen uppskjuta behandlingen av förenämnda proposition och motion.

Svea hovrätt, hovrätten för övre Norrland, riksåklagarämbetet, 1951 års rättegångskommitté, Föreningen Sveriges härads hövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges advokatsamfund har sedermera efter remiss avgivit yttranden till utskottet angående lämpliga regler för avbrott och uppskov i huvudförhandling samt fortsatt och ny huvudförhandling.

Såsom rättegångskommittén framhållit står väsentligen två vägar till buds, när det gäller att lösa föreliggande problem. Även den, som hyser sympati för själva tanken att, i likhet med vad som gäller i Danmark och Norge, överlämna åt domstolen att med hänsynstagande till förhållandena i varje särskilt fall avgöra, om efter uppskov ny eller fortsatt huvudförhandling skall hållas, lär dock ej kunna bestrida att densamma ännu ej är mogen för förverkligande. Vid sådant förhållande nödgas lagstiftaren i stället välja en anordning, enligt vilken uppskovsfristerna uttömmande regleras i själva lagen. Det ligger emellertid i öppen dag att denna väg i lagtekniskt hänseende är avsevärt svårare att beträda än den förstnämnda; därom bär icke minst de bemödanden vittne, som hittills gjorts i detta ärende.

Vid en bedömning av förevarande spörsmål träder två intressen i förgrunden. Å ena sidan måste sörjas för att ett uppskovssystem sådant som det vilket rådde under gamla rättegångsbalkens tid ej ånyo vinner insteg. Å andra sidan kräver förekomsten av mycket stora mål regler som möjliggör att dessa kan handläggas på ett ur förekommande synpunkter rationellt sätt.

För de mera ordinära målen gäller f. n. att fortsatt huvudförhandling får hållas, om målet återupptages till slutlig handläggning inom två veckor från dagen för första förhandlingens avslutande. Denna regel kan visserligen i exceptionella fall verka ganska snävt samt stundom medföra att ny huvudförhandling måste hållas, men å andra sidan tillgodoser den otvivelaktigt intresset att effektivt motverka uppkomsten av ett nytt uppskovssystem. En regel som är så konstruerad, att möjligheten till fortsatt huvudförhandling göres beroende av antalet handläggningsfria dagar, kan däremot utgöra en fara i detta hänseende. Uppgår de handläggningsfria dagarna till femton och skall till dessa ej räknas de dagar, varunder avbrott i handläggningen skett, blir det tydligen möjligt att under avsevärd tid tänja ut ett mål. Frågan blir då, om det av praktiska skäl blir nödvändigt att ändra den nuvarande huvudregeln. Såvitt visats har emellertid några allvarliga olägenheter av densamma ej försports.

Vad övriga mål beträffar — varmed i överensstämmelse med gällande rätt torde böra förstås sådana mål, som kräver minst tjugofyra dagars handläggning — torde den nuvarande, i anledning av det s. k. Lundquistmålet tillkomna undantagsregeln innebära en ur förevarande synpunkter tillfredsställande lösning. Regeln medför, att i de mycket stora målen ny huvudförhandling ej behöver hållas, även om domstolen nödgas uppskjuta handläggningen längre tid än två veckor. En sådan regel bottnar naturligtvis i starka, praktiskt betingade skäl. Den är användbar i alla dessa mål av synnerligen vidlyftigt slag. Det synes följaktligen knappast finnas någon befogad anledning att i sak rubba densamma. I formellt hänseende torde dock den ändringen böra vidtagas, att orden »fyra veckor» utbytes mot »tjugofyra dagar».

Även då det gäller *avbrott* i huvudförhandling synes skillnad böra göras mellan vidlyftiga mål och övriga mål. I mål av förstnämnda slag — d.v.s. mål som beräknas kräva minst tjugofyra dagar — bör avbrott kunna ske under högst tre söckendagar i veckan. I övriga mål synes tiden för avbrott böra begränsas till två söckendagar i veckan; såsom förutsättning bör dock gälla att handläggningen av dessa mål kan beräknas taga i anspråk mer än två dagar.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställles,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 142 måtte beakta här framförda synpunkter samt att vederbörande utskott måtte utarbeta de förslag till lagtext som erfordras i anledning härav.

Stockholm den 17 oktober 1956

Emil Ahlkvist

Gunnar Lodenius